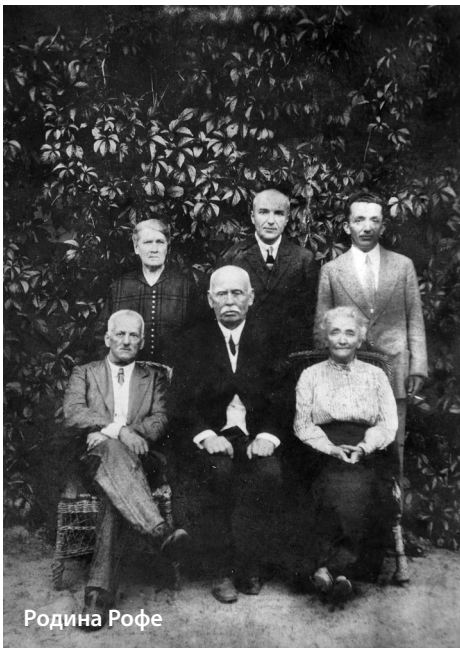

Створена серцем

Аптека-музей в Євпаторії — перший аптечний заклад, який було відкрито у Криму

Родина Рофе

Ганна Рофе

АПТЕКА ПРОВІЗОРА РОФЕ

Першу аптеку у Криму 18 листопада 1823 р. на вулиці Морській (нині — Караєва) у Євпаторії відкрив В. Шпурх, помічник священика. Із 1880 р. заклад належав родині провізора А.М. Печицького, яка мала свій аптекарський город, де вирощувала лікарські рослини, що використовувалися для виготовлення препаратів, — ромашку, красавку, м'яту, мак, ревінь, наперстянку, календулу.

Альберт Печицький утримував аптеку протягом 17 років. 28 травня 1897 р. його вдова, донька й сини продали «весь аптечний матеріал со всіма шафами й принадлежностями за 18 тисяч 500 рублей... Аврааму Исааковичу Рофе», про що в архівах зберігся відповідний документ.

Новий власник аптеки мав високі нагороди: «Авраам Исаакович Рофе, 25 лет от роду, вероисповедания караимского имеет орден Св. Станислава 3-й степени и темно-бронзовую медаль для ношения на груди за труды по первой всеобщей переписи населения в 1897 году в Таврической Губернии». А.І. Рофе упорядкував фармацевтичну діяльність своїх по-

передників, почав вивчати лікознавство і виготовляв лікарські форми.

У 1907 р. власники євпаторійських вільних аптек провізори А.І. Рофе і І.С. Лельчин звернулися до лікарського відділення Таврійського губернського правління із проханням «...о предоставлении права увеличить число аптекарских учеников, полагая на каждого помощника по 2 ученика, мотивируя свою просьбу в силу крайне тяжелых экономических условий, при содержании штата служащих из 4 помощников при 2 учениках...».

У ті часи в аптеках працювала вся сім'я власника по 10–14 годин на день. Додатково наймали працівників. Аптекари вивчали лікарські сполуки як хімічні продукти. Аптеки були лабораторіями, де виготовляли не тільки засоби за рецептами лікарів, але й усі галенові препарати й чимало хімічних.

Аптеки використовували рекламу, аби продавати свою продукцію. Наприклад, рекламували борно-тимолове мило для дезінфекції.

В аптеках торгували найрізноманітнішими товарами: косметикою й парфумами найкращих іноземних і російських фірм, москательними, хімічними та технічними

продуктами, дезінфекційними засобами, гумовими й перев'язувальними предметами, свіжою натуральною мінеральною водою, сумішами для вуглекислих і кисневих ванн, лиманною сіллю, грязями, ропою, сосною есенцією, фотографічними й піротехнічними засобами, патентованими готовими ліками, живильними засобами, товарами для домашнього господарства, а також аптечками — дорожніми, домашніми, пароплавними.

Окрім аптек, існували аптекарські магазини, в яких дозволяли відпускати лікарські засоби (ЛЗ), зокрема, отруйні та сильнодіючі речовини, купцям і провізорам.

Аптеки, на відміну від інших закладів, використовували на своїх документах, сигнатурах і упаковках державний герб і звільнялися від податків, зборів та інших повинностей.

Сенс усіх цих привілеїв полягав у тому, щоб створити для аптек найбільш прийнятні умови для правильного виготовлення, зберігання й відпуску ліків, у тому числі сильнодіючих і отруйних, для забезпечення населення від «вольних и невольных» аптечних помилок. Із цією ж метою законом було встановлено для аптеки особливий суворий режим. Усі речовини, що застосовувалися для виготовлення ліків, повинні були відповідати за якістю встановленим стандартам. Ціни на ліки (аптекарска такса) встановлювалися державною владою.

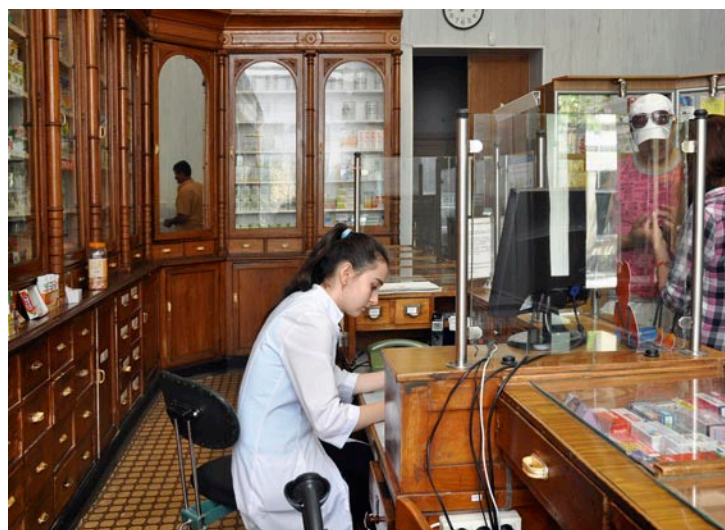
Провізор Рофе був власником першої аптеки у Криму впродовж 23 років. Після встановлення на півострові радянської влади у листопаді 1920 р. аптечну справу націоналізували. Заклад провізора Рофе отримав державну назву.

ТОРКНУТИСЯ ІСТОРІЇ

Історична будівля, де знаходиться аптека-музей, не змінилася з часу побудови, а аптечні меблі — дерев'яні дубові стелажі з великою кількістю шухлядок і полицок — збереглися з початку минулого століття.

Один із експонатів музею — копія договору купівлі-продажу аптеки між сім'єю Печицьких і провізором А.І. Рофе.

На полицках розміщено старовинний аптечний посуд: скляні флакони різних форм і кольорів.

Скляне упакування для відпуску лікарських форм для кожного хворого добиралося індивідуально, мало свій колір і форму, гравірування з назвою ліків латиною. Коли препарат закінчувався, пацієнт приходив із цією посудиною за наступною порцією. До скляних упакувань додавалися спеціальні трубочки, які, на жаль, не збереглися.

Для зберігання лікарських речовин існував окремий посуд — штанглази. У цих ємностях хімічні речовини не розкладалися. Наприклад, берестовий штанглаз для хіни (нею лікували малярію), штанглаз для ефірних олій, за допомогою яких додали дихальні та шкірні недуги.

В окремих штанглазах тримали кокаїн, морфін, стрихнін, які земські лікарі використовували для лікування і знеболювання. Вони мали напис латиною білим шрифтом на чорному фоні із зазначенням дози — разова, летальна тощо.

Розглядаємо старовинне аптечне пристосування для викатування пілюль і прес для затискання коркових пробок. Земські лікарі лікували своїх пацієнтів не таблетковими формами, а пілюлями, які провізори виготовляли винятково в аптечних умовах. До складу пілюль входили екстракти рослинного і тваринного походження. Процес викатування тривав від 15 до 30 хв. Важили пілюлі від 1 до 5 г.

Прес для затискання коркових пробок застосовували для герметичного закупорювання флаконів. В аптеці користувалися тільки корковими пробками з натурального волокна, які не вступали в реакцію з лікарськими речовинами.

У музейній експозиції широко представлена колекція ступок. Кожна з них мала своє призначення. Бронзові — для подрібнення медикаментів і приготування емульсій з окисними властивостями, для подрібнення твердих

речовин (кам'яної солі, цегли); порцелянові — для подрібнення більш м'яких субстанцій. Збереглася сорокалітрова порцелянова ступка для виготовлення великої кількості ліків і приготування великих порцій, скажімо, кори хінного дерева та верби, необхідних під час епідемії холери і малярії, коли занедужувало до двох третин всього населення.

А от і зовсім незвичний експонат — флакончик із зубними краплями, виготовленими в цій аптеці 100 років тому. Під час їх аналізу не виявили осаду чи речовин, які б розпалися. До складу крапель входили камфора й ментол.

У музеї представлені також історичні друковані видання, зокрема література, датована 1892 р.: «Медико-фармацевтичний практик», преїскурант на аптечні препа-

рати і книги, які використовувалися для курсу підготовки спеціалістів довоєнного періоду.

Здебільшого для лікування своїх пацієнтів аптекарі рекомендували три речі: морські купання, виноградолікування і кефір (кефірні палянички). В аптеці вирощували поживні середовища для кисломолочного бродіння.

Також тут можна ознайомитися з описом засобів, які рекомендували для лікування земські лікарі. Кефірні палянички містять фермент кефірного гриба: для перетворення пляшки перевареного коров'ячого молока на кефір достатньо однієї палянички. «Благодаря этим лепешкам возможно крайне простое и дешевое самоприготовление кефира».

Увагу туриста привертають різноманітні старовинні ваги й різноважки. У музеї бачимо справді унікальний експонат — порцелянову різноважку із збереженою міткою 10 г. Колись функцію різноважок виконували порцелянові статуетки.

На робочому столі провізора представлена експозиція приладів, які використовувалися для створення різних лікарських форм. Це бюреточна система для виготовлення й відмірювання ліків, зокрема рідких форм. Ложка-дозатор, яка дозволяла готувати великі порції ліків й одним натисканням позбуватися зайвого. Інфундирний апарат для приготування настоїв і відварів. Ексикатор для зберігання лікарських речовин, які поглинають вологу.

Усі рецептурні бланки провізор Рофе наколював на спеціальну старовинну наколку з напівдорогоцінного металу.

Ось така вона, аптека-музей у Євпаторії, що входить до найпопулярнішого екскурсійно-туристичного маршруту «Малий Єрусалим», який пролягає цим чудовим древнім кримським містом.

Тетяна Ачкасова

ЛІТО ЗИМУ ГОДУЄ

Створення євпаторійської аптеки-музею на базі найстарішого в Криму аптечного закладу — ініціатива й безумовна заслуга безпосередньо Тетяни Іллівни Ачкасової, директора мережі аптек ПП «Ачкасова» і водночас завідувача аптеки-музею у Євпаторії, та її колег. Робота із формування музейної експозиції розпочалася у 2004 р. та триває донині. Так, нещодавно колекція аптечних старожитностей поповнилася пресом для відтискання, який випадково знайшли у старому євпаторійському подвір'ї.

Ідею фармацевтів радо підтримав міський голова Андрій Даниленко, адже приміщення аптеки знаходиться на одній із найдавніших вулиць Євпаторії — Караєва (раніше — Морська), де розташовано чимало інших значущих пам'яток історії та архітектури. Поза тим, жодної фінансової підтримки від місцевої влади аптека-музей не отримує, тому покладається винятково на власні сили.

За словами Тетяни Ачкасової, аптека-музей користується неабиякою популярністю в євпаторійців і гостей міста. Особливо кількість відвідувачів зростає у курортний сезон.

Загалом, до цієї приватної аптечної мережі входять дві аптеки і два аптечних пункти. Певна річ, найцікавіша з них — аптека-музей.

Аптека Рофе відпускає готові препарати та надає ще одну вкрай необхідну фармацевтичну послугу — як посередник забезпечує населення екстемпоральними лікарськими засобами. Ще кілька років тому аптека сама займалася виготовленням, а тепер в Євпаторії не залишилося жодного виробничого аптечного закладу. Відтак, довелося укласти спеціальну угоду з єдиною в Криму аптекою з виготовленням, яка працює у Сімферополі, і доставляти у свою аптеку приготовані там препарати під індивідуальне замовлення: краплі в ніс із протарголом, засоби для електрофорезу, порошки, мікстуру Кватера, мікстуру при мастопатії, кропну воду. Цей напрямок роботи тримається значною мірою на ентузіазмі керівника, бо прибутків не приносить. Проте люди, з огляду на високі ціни на готові лікарські засоби, дуже задоволені і, що приємно, вдячні.

Конкуренція на роздрібному фармринку в Євпаторії дуже висока, боротьба за клієнта жорстка, тому аптека Рофе уміло й успішно користується всіма своїми перевагами. Колись майже всі санаторії євпаторійського узбережжя працювали цілорічно, а тепер сезон відкривається наприкінці травня. Тож в аптеці настає гаряча пора. Під потреби відпочивальників формується літній асортимент: усі основні групи лікарських засобів, товари гігієни й санітарії, перев'язувальні матеріали і пластирі, засоби догляду за шкірою, для засмаги й від сонячних опіків. Аптека бере участь у пілотному антигіпертензивному проекті, тому пропонує широкий вибір серцево-судинних препаратів і засобів для зниження артеріального тиску. Росіяни на ціни не зважають, бо всі лікарські засоби тут відчутно дешевші, аніж у них вдома, а от для українців вартість препарату є визначальною. Однак, як би там не було, у курортних аптеках літо зиму годує.

Лариса Дедишина

Не допустити кризового сценарію

У Волинському обласному дитячому територіальному медичному об'єднанні відкрився симуляційний тренінговий центр

— Таких центрів в Україні лише чотири, — розповідає виконуючий обов'язки завідувача симуляційного тренінгового центру, лікар-акушер-гінеколог Андрій Загребельний. — У Вінниці, Івано-Франківську, Криму, а тепер і в Луцьку. До речі, у нас показники дитячої смертності одні з найнижчих у країні, і за останні роки не траплялося жодного випадку материнської смертності.

Центр запрацював у рамках українсько-швейцарської програми «Здоров'я матері і дитини». Офіційне відкриття відбулося 2 серпня 2013 р. за участю Бориса Клімчука, голови Волинської обласної державної адміністрації, Ігоря Ващенко, начальника Управління охорони здоров'я Волинської облдержадміністрації, Григорія Ващиліна, генерального директора Волинського обласного дитячого територіального медичного об'єднання, заслуженого лікаря України. Під час урочистостей із нагоди цієї події у режимі телеконференції з луцькими фахівцями спілкувався директор швейцарського бюро співробітництва в Україні Гюдо Белтрані.

У квітні 2013 р. завдяки українсько-швейцарській програмі «Здоров'я матері та дитини» та за підтримки Швейцарської Конфедерації було придбано обладнання (симулятори матері та дитини SimMom і SimNewB виробництва норвезької компанії Laerdal) для створення симуляційного тренінгового центру на Волині на загальну суму 850 тис. грн. Головна мета проекту — покращити якість, ефективність і доступність послуг з охорони здоров'я матері та дитини.

У симуляційних центрах можна буде відпрацьовувати дії медиків під час ускладнень у пологах на спеціальних манекенах. Такі тренування також дозволять зробити чіткішою взаємодію між усіма фахівцями, які надають допомогу породіллям і новонародженим, і в цілому матимуть позитивний вплив на результат спільної роботи.

За словами Андрія Загребельного, сьогодні у країнах Європи навчання у симуляційних центрах розцінюється як важлива складова професійної підготовки медичних фахівців. Натомість для України такі тренінгові центри — нова високотехнологічна платформа навчання медперсоналу. Вона полягає в тому, щоб спеціалісти відпрацьовували практичні навички надання медичної допомоги на симуляційних манекенах. Обладнання центру — це манекени матері, яка народжує дитину, та новонародженого, який імітує різні небезпечні стани. Симулятори комп'ютеризовані і дозволяють програмувати потрібні сценарії поведінки у типових проблемних ситуаціях, до яких мають бути готовими лікарі.

Отже, навчання, яке відбуватиметься в центрі, дозволить мінімізувати кількість лікарських помилок.

Підготувала Лариса Дедишина